

**Egy lehetőség kihagyása:
az uniós–izraeli kereskedelmi
megállapodás felfüggesztésének
elmaradásával járó következmények**

HORVÁTH-SÁNTHA HANGA

MKI Elemzés

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2026.

Szerző(k):

Horváth-Sántha Hanga

Lektorálta:

Kulcsár Andrea, Vass Ágnes

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Magyar Külügyi Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

ISSN 2063-9244

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2026.9>

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.

A borítókép forrása: Shutterstock

Horváth–Sántha Hanga, vezető kutató, MKI

EGY LEHETŐSÉG KIHAGYÁSA: AZ UNIÓS–IZRAELI KERESKEDELM MÉGÁLLAPODÁS FELFÜGGESZTÉSÉNEK ELMARADÁSÁVAL JÁRÓ KÖVETKEZMÉNYEK

ÖSSZEFOGLALÓ

Az uniós külügyminiszterek 2026. április 21-én arról szavaztak, hogy az Európai Unió felfüggeszse-e az Izraellel kötött kereskedelmi megállapodását. Mivel az egyezménynek köszönhetően valósul meg az izraeli külkereskedelem mintegy harmada, az az EU rendelkezésére álló legjelentősebb nyomásgyakorlási eszköz ahhoz, hogy rákényszerítse a jelenlegi izraeli kormányzatot a palesztin civilek elleni támadások befejezésére és az illegális telepek létesítésének a betiltására. A politikai párbeszéd eddigi eredménytelensége következtében időszerűnek is tűnt a megállapodás felfüggesztésének alkalmazása. A felfüggesztés csupán mérsékelt többletköltséggel járt volna Izrael számára, ugyanakkor vitathatatlan szimbolikus és politikai jelentőséggel bírt volna. Németország és Olaszország azonban megakadályozta azt, ez pedig mélyebb legitimációs válságba taszítja az Európai Uniót – nemcsak az emberi jogokért vívott küzdelem tekintetében, hanem a közel-keleti térség diplomáciai folyamatainak hiteles alakítójaként is. Noha egyes tagállamok tettek bizonyos lépéseket annak érdekében, hogy jobb belátásra bírják az izraeli vezetést, egy ilyen súlyú, az EU alapértékeit és nemzetközi jogi kötelezettségeit érintő kérdés esetén az önálló tagállami fellépések nem pótolhatják az egységes európai álláspontot. A jelen elemzés ismerteti, hogy 2023 októbere óta milyen fontos térségbeli események vezettek a kereskedelmi megállapodás felfüggesztéséről szóló vitához, röviden áttekinti az egyezmény érdemi részeit, végezetül azt vizsgálja, hogy az Európai Unió emberi jogi alapú fellépése mennyiben tekinthető normatívan megalapozottnak és intézményi szempontból koherensnek.

AZ EURÓPAI UNIÓS–IZRAELI KERESKEDELMI MEGÁLLAPODÁS HÁTTERE

2000 júniusában lépett hatályba az uniós–izraeli kapcsolatok teljes jogi és intézményi keretét adó megállapodás,¹ amely három fő pillérré épül: a kereskedelemre, a politikai párbeszéd és az együttműködés fokozására, valamint arra az emberi jogi klauzulára (2. cikk), amelyben az EU az emberi jogok és demokratikus elvek tiszteletben tartását az egyezmény „lényeges elemévé” nyilvánította. Erre a rendelkezésre hivatkozott 2025 júniusában az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság), amikor – az Európai Külügyi Szolgálat által elvégzett felülvizsgálat után – kijelentette,² hogy Izrael „valószínűleg megsérti” a megállapodást,³ és ez az alapja a kereskedelmi kedvezmények felfüggesztésére irányuló, máig blokkolt javaslatnak is. Ugyanakkor fontos korlátozást jelent a kereskedelemben a megállapodásnak az a 2004 óta érvényben levő kitétele, hogy a megszállt területeken – Ciszjordániában, illetve Kelet-Jeruzsálemben – előállított izraeli termékek nem részesülhetnek a kedvezményes elbánásban. Az egyezmény előírja a rendszeres politikai konzultációkat, és Izrael számára lehetővé teszi az egyes uniós programokban (pl. Horizont kutatási program) való részvételt. Az európai szomszédságpolitika keretében az EU évente átlagosan 1,8 millió eurós technikai támogatást is nyújt Izraelnek. A közel-keleti állam legnagyobb kereskedelmi partnere az Európai Unió: 2024-ben már a teljes áruforgalmának az egyharmada az EU-val valósult meg, s ezzel az uniós kereskedelme jóval megelőzte az amerikaiat.⁴ Összességében tehát kijelenthető, hogy a szóban forgó megállapodás Izrael gazdasága szempontjából kritikus fontossággal bír, így pedig az EU egyetlen komoly nyomásgyakorlási eszköze – amelynek az alkalmazásához a mai napig hiányzik a politikai akarat. Márpedig az Európai Uniónak, tekintettel arra, hogy a humanitárius jog és az emberi jogok tiszteletben tartására vonatkozó határozott felszólításai mindeddig nem bizonyultak hatásosnak, érdemes lehet fontolóra vennie a gazdasági szankciókat.

1 Teljes nevén: Euromediterrán megállapodás az Európai Közösségek és tagállamai, valamint Izrael Állam közötti társulás létrehozásáról (*Euro-Mediterranean Agreement establishing an Association between the European Communities and their Member States, of the one part, and the State of Israel, of the other part*).

2 European Parliamentary Research Service: „Review of the EU–Israel Association Agreement”, *European Parliament*, 2025. június, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/772892/EPRS_ATAG\(2025\)772892_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/772892/EPRS_ATAG(2025)772892_EN.pdf).

3 European Commission: „Proposal for a Council Decision on the Suspension of Certain Trade-Related Provisions of the Euro-Mediterranean Agreement Establishing an Association between the European Communities and Their Member States and the State of Israel”, *EUR-Lex*, 2025. szeptember 17., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52025PC0890>.

4 SOMO, „Economic Sanctions Now: The EU Is Israel’s Largest Investor”, 2025. november 5., <https://www.somo.nl/economic-sanctions-eu-is-israel-largest-investor/>.

1. ábra⁵

Az EU és Izrael kétoldalú áruforgalmának alakulása 2020 és 2024 között

Év	Az EU izraeli importja	Az EU izraeli exportja	Teljes forgalom	EU-egyenleg
2020	€11,5 Mrd	€19,5 Mrd	€31,0 Mrd	+€8,0 Mrd
2021	€12,6 Mrd	€24,3 Mrd	€36,9 Mrd	+€11,6 Mrd
2022	€17,5 Mrd	€29,2 Mrd	€46,7 Mrd	+€11,7 Mrd
2023	€16,1 Mrd	€25,5 Mrd	€41,6 Mrd	+€9,4 Mrd
2024	€15,9 Mrd	€26,7 Mrd	€42,6 Mrd	+€10,7 Mrd

AZ EU ÉS A GÁZAI HÁBORÚ

A Hamász 2023. október 7-i terrortámadása után Izrael katonai offenzívát indított a Gázai övezetben, amely példátlan humanitárius következményekkel járt. A Gázai Egészségügyi Minisztérium adatai szerint 2026 februárjáig legalább hetvenkétezer palesztin vesztette életét,⁶ míg független tudományos becslések – köztük a *The Lancet*ben⁷ és a német Max Planck Intézet honlapján⁸ publikált elemzés – az áldozatok számát százezer fölé teszik, akiknek 56 százaléka civil: nő, kiskorú és idős. A Gázai Egészségügyi Minisztérium által közölt számokat az Izraeli Fegyveres Erők is megerősítette.⁹ Az EU több alkalommal is határozottan felszólította Tel-Avivot a nemzetközi humanitárius jog betartására, és elítélte az egyre súlyosbodó gázai humanitárius válságot. A Bizottság 2025 júniusában a Külügyek Tanácsa elé terjesztett formális felülvizsgálata megállapította, hogy bizonyos jelek arra utalnak, hogy Izrael megsérti az uniós–izraeli társulási megállapodás 2. cikkét (vagyis azt a rendelkezést, amely az emberi jogok és a demokratikus elvek tiszteletben tartását az egyezmény lényeges elemeként határozza meg). Az ENSZ Éhínség-felülvizsgálati Bizottsága 2025 augusztusában

5 A szerző szerkesztése. Forrás: *European Commission*, „European Union, Trade in Goods with Israel”, 2025. május 8., https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_israel_en.pdf.

6 Mohammad Mansour, „Gaza’s Unequal Dead: 10,000 Palestinians under Rubble, one Israeli Captive”, *Aljazeera*, 2026. január 27., <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/27/gazas-unequal-dead-10000-palestinians-under-rubble-one-israeli-captive>.

7 Michael Spagat *et al.*, „Violent and Non-Violent Death Tolls for the Gaza Conflict: New Primary Evidence from a Population-Representative Field Survey”, *The Lancet Global Health*, 2026. február 21., [https://www.thelancet.com/journals/langlo/article/PIIS2214-109X\(25\)00522-4/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/langlo/article/PIIS2214-109X(25)00522-4/fulltext).

8 Ana Cristina Gómez Ugarte Valerio *et al.*, „Gaza: Study Reveals Unprecedented Losses of Life and Life Expectancy”, *Max-Planck-Gesellschaft*, 2025. november 25., <https://www.mpg.de/25778228/1125-defo-gaza-study-reveals-unprecedented-losses-of-life-and-life-expectancy-154642-x>.

9 Yaniv Kubovich és Nir Hasson, „IDF Accepts Gaza Health Ministry Death Toll of over 71,000 Palestinians Killed during the War”, *Haaretz*, 2026. január 29., <https://www.haaretz.com/israel-news/2026-01-29/ty-article/premium/idf-accepts-gaza-health-ministry-estimate-of-over-70-000-palestinians-killed-in-the-war/0000019c-0918-dec4-adfd-fd5dde830000>.

jelentést adott ki arról, hogy Gáza északi részén éhínség uralkodik,¹⁰ az Európai Tanács pedig az alapján nemegyszer követelte, hogy Izrael tegye lehetővé a humanitárius segélyek „azonnali, akadálytalan” bejuttatását.¹¹ A tagállamokat ugyanakkor mélységesen megosztotta az uniós nyomásgyakorlás kérdése. Németország, Olaszország, Ausztria, a Cseh Köztársaság, Magyarország és Bulgária következetesen blokkolta a konkrét szankciókra vonatkozó minősített többségi szavazásokat, míg a Spanyolország, Írország, Belgium és Szlovénia alkotta koalíció erőteljesen szorgalmazta az embargót és a megállapodás felfüggesztését, s rámutattak az EU következetlenségére, a kettős mérce alkalmazására, amely az orosz és az izraeli magatartásra adott válaszokban jelentkezett.

HATÁROZOTTABB UNIÓS FELLÉPÉS: A CISZJORDÁNIAI ILLEGÁLIS TELEPEK BŐVÍTÉSÉNEK KÉRDÉSE

A ciszjordániai izraeli telepek kérdése tovább éleződött 2023 októberétől: a nemzetközi jog szerint illegálisnak minősülő telepek és előretolt állások/előőrők¹² száma, valamint területi kiterjesztésük is intenzívebbé vált. Annak ellenére, hogy utóbbiak az izraeli törvények szerint is illegálisak, mivel hatósági engedély nélkül épültek, gyakori az utólagos engedéllyel történő legalizálásuk. Egy friss jelentés szerint jelenleg 192 telep és 350 előőrősről található Ciszjordániában, ezek közül 165 a 2023-as Hamász-támadást követően létesült.¹³ A dokumentum szerint több mint 780 000 izraeli telepes él ilyen helyeken, és a telepekkel kapcsolatos intézkedések Ciszjordánia területének mintegy 42 százalékát érintik. Az izraeli hatóságok ugyanazon időszak alatt több mint 1800 palesztin épületre adtak ki bontási parancsot – közülük csak a 2025-ös évben 991-re.¹⁴ Az illegális telepek bővítésével párhuzamosan meredeken nőtt a telepések által a

10 Integrated Food Security Phase Classification (IPC) Famine Review Committee, *Famine Review Committee: Gaza Strip, August 2025. Conclusions and Recommendations* (IPC Global Support Unit, 2025), https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Famine_Review_Committee_Report_Gaza_Aug2025.pdf.

11 *European Council, Council of the European Union*, „European Council Conclusions on the Middle East, European Defence and Security, Next Multiannual Financial Framework, Enlargement and Reforms, Migration and Other Items”, 2025. december 18., <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/12/18/european-council-conclusions-on-the-middle-east-european-defence-and-security-next-mff-enlargement-and-reforms-migration-and-other-items/>.

12 Angolul: *outpost*, amely ez esetben egy olyan, Ciszjordániában található izraeli telepet jelöl, amelyet az izraeli kormány sem engedélyezett hivatalosan – tehát az ottani jog szerint is illegálisnak minősül.

13 *Colonization & Wall Resistance Commission*, „The 50th Commemoration of Land Day: The Colonial Project Is Accelerating amidst War and Altered Facts on the Ground”, 2026. március 30., <https://www.cwrc.ps/page-4358-en.html>.

14 Uo.

palesztinok ellen elkövetett erőszakos cselekedetek száma is Ciszjordániában. Az ENSZ Humanitárius Ügyeket Koordináló Hivatala (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, OCHA) adatai szerint 2022-ben 852 támadás történt, s ez a szám 2023-ban 1291-re, 2024-ben 1449-re, 2025-ben pedig 1828-ra emelkedett – ami napi átlagban öt erőszakos cselekményt jelent.¹⁵ Az izraeli hadsereg ezzel kapcsolatosan visszafogottabb adatokat közölt: a terrorizmusnak minősített súlyos incidensek (lövöldözések, gyújtogatások és egyéb erőszakos bűncselekmények) száma a 2023-as 54-ről 2024-ben 83-ra, 2025-ben pedig 128-ra, azaz egy év alatt több mint 50 százalékkal emelkedett.¹⁶ A hivatalos jelentés úgy fogalmaz, hogy nagyjából háromszáz szélsőséges gondolkodású telepés a felelős az incidensekért, akik közül hetvenen számítanak a legdurvább elkövetőknek. Ezt követően az Európai Tanács is elítélte a telepések által a palesztin civilek elleni, jelentős mértékben megnövekedett erőszakot, és felszólította Izraelt a nemzetközi jogból eredő kötelezettségeinek a teljesítésére.¹⁷ Ennek dacára az EU nyilatkozatainak súlya és a valódi intézkedések között mélységes szakadék tátong; hiába nőtt rekordmértékben a telep száma és üteme, valamint a telepések által elkövetett erőszak az elmúlt két év során: konkrét uniós szankciók¹⁸ mindössze kilenc magánszeméllyel és öt szervezettel szemben születtek – s azok is csupán a legfeltűnőbb erőszakos cselekmények elkövetői voltak, nem pedig azok politikai irányítói.

A megszállt palesztin területeken történő izraeli telepék építésének a felgyorsulása egyike volt azon témáknak, amelyekkel kapcsolatban az Európai Unió a leginkább egyértelművé tette a nemtetszését. Különösen is aggodalmasnak ítélte a Jeruzsálem és a Ma'ale Adumim nevű izraeli telep közötti, eddig jobbra lakatlan sivatagi területen, az előbbitől csupán 7 km-re keletre fekvő, kb. 12 km²-es E1-es telep tervének a 2025. augusztusi jóváhagyását. A terület stratégiai jelentősége abban áll, hogy az alkotja Ciszjordánia geográfiai derekát: ha ott összefüggő izraeli település jön létre, az elvágyja egymástól Ciszjordánia északi (Ramallah, Nablusz, Dzszenin) és déli részét (Betlehem,

15 United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), Humanitarian Situation Update #358: West Bank”, 2026. február 19., <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-358-west-bank>.

16 Emanuel Fabian, „IDF: Settler Violence Rose by 27% in 2025, Severe Attacks Spiked by over 50%”, *The Times of Israel*, 2026. január 19., <https://www.timesofisrael.com/idf-settler-violence-rose-by-27-in-2025-severe-attacks-spiked-by-over-50/>.

17 European Council, Council of the European Union, „European Council Conclusions”.

18 European Parliament Committee on Foreign Affairs, „Answer for Question E-001952/25”, *European Parliament*. 2025. augusztus 1., https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-10-2025-001952-ASW_EN.html

Hebron), tehát megszakítaná annak a területi összefüggőségét, és életképtelenné tenné egy jövőbeli palesztin államot. Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnök nyilvánosan is kijelentette, hogy az E1 célja pontosan ez, vagyis annak a biztosítása, hogy ne jöhessen létre egy önálló palesztin állam.¹⁹ Többek között erre a Ma'ale Adumimban tartott nyilvános aláírási ceremónián tett (és az irodája által élőben közvetített) nyilatkozatára hivatkozott a két jogvédő szervezet, a Human Rights Watch és az Amnesty International is az uniós fellépést sürgető felhívásaiban.²⁰ 2025 decemberében pedig tizennégy ország – zömükben az EU-tagállamai (Belgium, Dánia, Franciaország, Németország, Írország, Olaszország, Málta, Hollandia és Spanyolország) – közös nyilatkozatban ítélte el, hogy Izrael tizenkilenc új telepés egységnek a létesítését hagyta jóvá: kijelentették, hogy az intézkedések sértik a nemzetközi jogot, és veszélyeztetik a kétállami megoldás kilátásait.²¹ De az elítélő nyilatkozatokon és az emelt hangvételű felszólításokon kívül konkrét intézkedés nem született az EU részéről.

LIBANON, A GOLÁN-FENNSÍK ÉS A HALÁLBÜNTETÉSRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNY

Izraelnek a Hezbollah ellen idén március elején megkezdett dél-libanoni katonai műveletei során eddig több mint 1,2 millió ember (vagyis Libanon lakosságának közel az egyötöde) kényszerült elhagyni az otthonát. Az OCHA legfrissebb összesítése szerint március 2. óta 2196 ember halt meg (köztük több mint 200 nő és gyermek), és 7185-en sérültek meg.²² Az ENSZ Emberi Jogok Főbiztosának Hivatala (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, OHCHR) által készített részletes bontás szerint az első ezer halálos áldozat között 118 gyermek, 79 nő és 40 egészségügyi dolgozó szerepelt.²³ Emberi jogi szervezetek óva intették Izraelt a libanoni konfliktus „gázaisodásától”, miután annak vezetése bejelentette, hogy egy ütközőzónát szándékozik fenntartani a Litáni folyóig – amely a határ menti falvak lerombolásával, valamint a civilek

19 Sam Sokol, „There Will Be No Palestinian State»: Netanyahu Signs Plan for E1 Settlement Expansion”, *The Times of Israel*, 2025. szeptember 11., <https://www.timesofisrael.com/there-will-be-no-palestinian-state-pm-signs-plan-cementing-el-settlement-expansion/>.

20 CIDSE, „Open Letter: 90+ Organisations Demand Suspension of EU–Israel Association Agreement”, 2026. április 16., <https://www.cidse.org/2026/04/16/open-letter-60-organisations-demand-suspension-of-eu-israel-association-agreement/>.

21 Gov.UK, „Statement on Israeli Settlement Expansion in the West Bank”, 2025. december 24., <https://www.gov.uk/government/news/statement-on-israeli-settlement-expansion-in-the-west-bank>.

22 OCHA, „Lebanon”, hozzáférés: 2026. április 20., <https://www.unocha.org/lebanon>.

23 Az adatok elsődleges forrása a Libanoni Közegészségügyi Minisztérium, erre hivatkozik az OHCHR is: United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR). *Update on the Human Rights Situation in Lebanon (2–22 March 2026)*. Geneva: OHCHR, 2026. április 23. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/lebanon/update-on-the-human-rights-situation-in-lebanon-23-04-2026.pdf>.

visszatérésének korlátozásával járna.²⁴ Az EU vezető tisztviselői kifejezetten a nemzetközi humanitárius jogi kötelezettségekre hivatkoztak, amikor elítélték az egészségügyi létesítmények, az újságírók és a polgári infrastruktúra elleni támadásokat.²⁵ Ezen kívül az, hogy Izrael elfoglalta, sőt, Bassár el-Aszad szíriai elnök bukása után, 2024 decemberében – az ENSZ BT határozatai ellenében – teljes egészében annektálta a Golán-fennsíkot, immár hosszú távon vált ki aggodalmakat az EU-n belül: Brüsszel soha nem ismerte el Izraelnek a terület feletti szuverenitását. Habár ez a kérdés jelenleg kevésbé hangsúlyos a diplomáciai vitákban, mint Gáza vagy Ciszjordánia ügye, abba a tágabb mintázatba illeszkedik, amelyet az EU egyre inkább a nemzetközi jogi normák szisztematikus semmibevételeként jellemez.

Végezetül érdemes kiemelni a legutóbbi, különösen is érzékeny fejleményt: az izraeli parlament, a Kneszet 2026. március 30-án elfogadott egy diszkriminatív törvényjavaslatot, amely a halálbüntetés alkalmazását a terrorizmussal kapcsolatos bűncselekményekre is kiterjeszti. A kivégzést már eddig is alkalmazták az emberiség elleni bűncselekmények, a hazaárulás, a népiártás és bizonyos háborús bűntettek esetén, de csak korlátozott mértékben. A törvény jelenlegi szövegezéséből viszont egyértelműen kitűnik, hogy az elsősorban – ha nem kizárólag – a palesztinokat fogja sújtani, ugyanis a törvény szerint ez az ítélet vár azokra, akik „szándékosan okozzák egy ember halálát azzal a céllal, hogy tagadja Izrael állam létezését”.²⁶ Az izraeli állampolgárookra és rezidensekre nem vonatkozik a törvény, hiszen a katonai joghatóság kizárólag palesztinokra vonatkozik, még az izraeli telepések is polgári bíróságok előtt felelnek. Mivel a terrorizmussal kapcsolatos halálos ügyekben a halálbüntetés a katonai bíróságok előtt alkalmazható, és ezek elé csak palesztinokat állítanak, ez önmagában megteremtí az aszimmetriát és palesztinokkal szembeni diszkriminációt. A jogszabály kötélt általi kivégzést ír elő, korlátozza a jogi tanácsadáshoz való hozzáférést és a családtagok látogatását, megnehezíti a külső

24 Steven Scheer, „Israel to Establish Buffer Zone in South Lebanon up to Litani River, Defence Minister Says”, *Reuters*, 2026. március 31., <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-establish-buffer-zone-south-lebanon-up-litani-river-defence-minister-says-2026-03-31/>; Maayan Lubell, „Israeli Military Publishes Map of South Lebanon Territory under Its Control”, *Reuters*, 2026. április 19., <https://www.reuters.com/world/middle-east/israeli-military-publishes-map-south-lebanon-territory-under-its-control-2026-04-19/>.

25 *European External Action Service*, „Lebanon: Statement by the High Representative on the Recent Developments”, 2026. március 9., https://www.eeas.europa.eu/eeas/lebanon-statement-high-representative-recent-developments_en.

26 Az elsődleges forrás közvetlenül nem elérhető: az izraeli Knesszet hivatalos weboldala (knesset.gov.il) Magyarország területéről geo-blokkolás miatt nem hozzáférhető. Human Rights Watch, „Israel: Discriminatory Death Bill Passes”, 2026. március 31., <https://www.hrw.org/news/2026/03/31/israel-discriminatory-death-penalty-bill-passes>.

felügyelet lehetőségét, és mentességet biztosít a végrehajtás résztvevőinek.²⁷ Tekintettel arra, hogy Izraelben 1962 – Adolf Eichmann egykori SS-főtiszt kivégzése – óta nem hajtottak végre halálos ítéletet, a törvény nagyon komoly visszalépést jelent. Az EU formális nyilatkozatban szólította fel az országot, hogy „tartsa be a korábbi elvszerű álláspontját és a nemzetközi jog szerinti kötelezettségeit”, amellyel Izraelt az uniós–izraeli társulási megállapodásban vállalt kötelezettségeire kívánta emlékeztetni.²⁸

TAGÁLLAMI SZINTŰ INTÉZKEDÉSEK

Az Európai Unió tagállamai közül eddig Spanyolország foganatosította a legtöbb és a legnagyobb fajsúlyú intézkedést Izraellel szemben: 2025 októberében ugyanis törvénybe iktatták a fegyverembargót, és betiltották az illegális izraeli telepekről – köztük a Golán-fennsíkrol és Kelet-Jeruzsálemből – származó termékek importját.²⁹ A fegyverekre vonatkozó szankció egyebek mellett tiltja az izraeli haderő számára szükséges üzemanyagot szállító hajóknak a spanyol kikötőkben való kikötését. Mindemellett Spanyolország volt az első állam, amely – még 2024 júniusában – formálisan is benyújtotta a Nemzetközi Bíróságnak (International Court of Justice, ICJ) a Dél-Afrika betérésztésére Izrael ellen indított eljárásához történő csatlakozási kérelmét.³⁰ A példáját több EU-tag is követte: Írország 2025 januárjában, Belgium³¹ 2025 decemberében, Hollandia (és Izland) pedig 2026 márciusában³² – ezzel közel húszra emelkedett az eljárásban részt venni kívánó országok száma. Az európai csatlakozások nemcsak azt a narratívát cáfolják, miszerint Dél-Afrika keresete kizárólag egy marginalizált szereplő próbálkozása, hanem rajtuk keresztül az Európai Unió egy csoportja is az eljárás résztvevőjévé

27 Uo.

28 *European Council, Council of the European Union*, „Israel: Statement by the High Representative on Behalf of the European Union on the Approval of the Death Penalty Bill by the Israeli Parliament”, 2026. március 31., <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/03/31/israel-statement-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union-on-the-approval-of-the-death-penalty-bill-by-the-israeli-parliament/>.

29 , Council of Ministers, „The Government of Spain Strengthens the Arms Embargo on Israel, and Bans Imports from Illegal Settlements in Palestinian Territories”, *La Moncloa*, 2025. szeptember 23., <https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/gobierno/councilministers/paginas/2025/20250923-council-press-conference.aspx>.

30 *International Court of Justice*, „Spain Files a Declaration of Intervention in the Proceedings under Article 63 of the Court’s Statute, 2024. június 28., <https://www.icj-cij.org/node/204140>.

31 *International Court of Justice*, „Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel): Belgium Files a Declaration of Intervention in the Proceedings under Article 63 of the Statute of the Court”, 2025. december 23., <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20251223-pre-01-00-en.pdf>.

32 *International Court of Justice*, „Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel): Declarations of Intervention in the Proceedings Filed on 11 March 2026 by the Netherlands and by Iceland under Article 63 of the Statute of the Court”, 2026. március 12., <https://www.icj-cij.org/default/files/case-related/192/192-20260312-pre-01-00-en.pdf>.

válik. Ráadásul a részvételük nem pusztán szimbolikus jellegű, ugyanis olyan érdemi jogi érveléseket is előterjesztettek, amelyeket a bíróság figyelembe vehet. Belgium például azzal érvel, hogy Izrael részéről a katonai célkitűzések megvalósítása nem zárja ki a genocídium szándékát, és az aránytalanul nagy hadműveletek annak a szándékával is összefügghetnek.³³ Hollandia pedig azt kéri az ICJ-től, hogy gyermekáldozatok esetében alacsonyabb szintű bizonyítási küszöböt alkalmazzon a „súlyos testi vagy lelki sérelem” megállapításánál.

2025 augusztusában Szlovénia lett az első tagállam, amely teljes fegyverembargót vezetett be Izraellel szemben: betiltotta az izraeli fegyvereknek az importját, az exportját és a tranzitját is.³⁴ Az ezt megelőző hónapban pedig persona non gratának nyilvánította Itamar Ben-Gvir nemzetbiztonsági ügyekért felelős minisztert és Bezalel Szmotrics pénzügyminisztert,³⁵ továbbá már 2024-ben egyoldalúan elismerte a palesztin államiságot. Hollandia szintén 2025 júliusában jelentette be a két izraeli miniszternek a schengeni tiltólistára történő felvételét,³⁶ s ezzel lehetetlenné tette a schengeni tagállamokba történő belépésüket. Írországban évek óta napirenden van az izraeli illegális telepekről származó áruk és szolgáltatások tiltásának a kérdése. Főleg az utóbbiak ügye képezte eddig heves vita tárgyát az ír parlamentben, tekintettel arra, hogy az ír-izraeli kereskedelem 70 százalékát a szolgáltatások teszik ki: például Írországban van az Airbnb ingatlanközvetítő platform európai székhelye, amelyen keresztül turisztikai szolgáltatásokat és hozzáféréseket nyújt a megszállt palesztin területeken levő ingatlanokhoz.³⁷ Ugyanakkor az írországi székhellyel rendelkező amerikai multinacionális vállalatok – köztük az említett Airbnb is – foglalkoztatják az ír munkavállalók mintegy 11 százalékát, és az adóbevételek közel egyharmadát kitevő társasági adónak a nagy részét is ők fizetik, így az

33 Cour internationale de Justice, „Déclaration d'intervention du Royaume de Belgique: Intervention en vertu de l'article 63 du statut de la Cour internationale de Justice”, 2025. december 18., <https://www.un.org/unispal/wp-content/uploads/2025/12/192-20251223-int-01-00-fr.pdf>.

34 Government of the Republic of Slovenia, „The Republic of Slovenia Is the First European Country to Prohibit the Importing, Exporting and Transit of Weapons to and from Israel”, 2025. július 31., <https://www.gov.si/en/news/2025-07-31-the-republic-of-slovenia-is-the-first-european-country-to-prohibit-the-importing-exporting-and-transit-of-weapons-to-and-from-israel/>.

35 Government of the Republic of Slovenia, „162nd Regular Session of the Government of the Republic of Slovenia”, 2025. július 17., <https://www.gov.si/en/news/2025-07-17-162nd-regular-session-of-the-government-of-the-republic-of-slovenia>.

36 Universiteit Leiden, „Entry Ban for Two Israeli Ministers Is Mainly Symbolic”, 2025. július 30., Netherlands, Ministry of Foreign Affairs. „Kamerbrief inzake verzoek om een brief inzake afspraken met Israël over de verantwoording over de situatie in Gaza”. Letter to the Tweede Kamer der Staten-Generaal by Minister Caspar Veldkamp. 2025. július 28., <https://open.overheid.nl/documenten/bbcbf9d8e-e64f-477c-9f2c-bd56f7c1ec02/file>.

37 Trócaire, „What You Need to Know about the Occupied Territories Bill”, 2025. június 16., <https://www.trocaire.org/news/what-you-need-to-know-about-the-occupied-territories-bill/>.

ország különösen kiszolgáltatott Washington Izraellel kapcsolatos politikai nyomásának.³⁸

AZ UNIÓS–IZRAELI KERESKEDELMI MEGÁLLAPODÁS FELFÜGGESZTÉSE AZ EMBERI JOGI KLAUZULA TÜKRÉBEN

Az EU és Izrael több mint 20 éve hatályos társulási megállapodásában szereplő kereskedelmi kedvezmények felfüggesztése az Izraellel kapcsolatos uniós külpolitika egyik legvitatottabb kérdésévé vált. Jelenleg a kétoldalú áruforgalom mintegy 37 százaléka zajlik vámentesen, a felfüggesztés pedig a legnagyobb kedvezményes elbánás helyett az általános vámtételekre történő visszaállítást jelentené, ami a becslések szerint évi 227 millió eurós többletköltséget okozna Izraelnek.³⁹ Tekintettel arra, hogy a két fél közti árukereskedelem 2024-ben 42,6 milliárd eurót tett ki, a felfüggesztéssel járó többletköltség viszonylag korlátozott gazdasági, de annál fontosabb politikai és szimbolikus nyomást jelentene.

2025. szeptember 10-én Ursula von der Leyen, a Bizottság elnöke az EU helyzetéről szóló éves beszédében bejelentette, hogy a szervezet megalapozottnak látja a megállapodás kereskedelmi rendelkezéseinek a felfüggesztését.⁴⁰ Az erre vonatkozó, a jelen tanulmánynak a kereskedelmi megállapodás háttérét bemutató részében idézett formális javaslat szerint Izrael a katonai műveleteivel, a humanitárius segélyek blokádjával és a telepések terjeszkedésének az előmozdításával ugyanis megsértette a megállapodás 2. cikkét. A Bizottság által javasolt szankciócsomag a kedvezmények ideiglenes megtagadásán kívül Ben-Gvir és Szmotrics, valamint az erőszakos telepések és telepes szervezetek elleni intézkedéseket is tartalmazott. Az uniós kereskedelmi biztos, Maroš Šefčovič kijelentette, hogy az EU a gázai humanitárius helyzet javítására nem látott más alternatívát.⁴¹ A javaslatot Donald Trump elnök 2025. október 10-én bejelentett tűzszüneti megállapodása után mindezek ellenére levették a napirendről. A fegyvernagyvágás egyben diplomáciai lehetőséget nyújtott a habozó EU-tagállamoknak is a halasztásra, hiszen egy – többek között Németországból,

38 *The Times of Israel*, „Ireland Said Set to Soften Planned Sanctions on Israel, under Pressure from Businesses”, 2025. október 3., <https://www.timesofisrael.com/ireland-said-set-to-soften-planned-sanctions-on-israel-under-pressure-from-businesses/>.

39 European Commission, „Commission proposes suspension of trade concessions with Israel”, 2025. szeptember 17., https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2112

40 *European Commission*, „2025 State of the Union Address by President Von der Leyen”, 2025. szeptember 10., https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_25_2053.

41 *European Commission*, „Commission Proposes Suspension of Trade Concessions with Israel and Sanctions on Extremist Ministers of the Israeli Government and Violent Settlers”, 2025. szeptember 17., https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2112.

Olaszországból és Magyarországból álló – blokkoló kisebbség megakadályozta a minősített többség kialakulását.

A közel-keleti helyzet azonban 2026 első hónapjaiban tovább súlyosbodott. A diszkriminatív halálbüntetésről szóló törvény elfogadása, a tűzszünet ellenére ismét megindult izraeli csapások, a Ciszjordániában folytatódó annektálás felgyorsulása és a humanitárius segélyek további korlátozása újabb nyomást helyezett az európai külügyminiszterekre. A társulási megállapodás teljes felfüggesztését követelő európai polgári kezdeményezés (European Citizens' Initiative) három hónap alatt, 2026 áprilisában a teljes EU-n belül elérte az összesen egymillió aláírást, vagyis azt a küszöbértéket, amelynél az Európai Bizottságnak és az Európai Parlamentnek formálisan is reagálnia kell.⁴² Több mint hatvan civil szervezet – köztük az Amnesty International és a Human Rights Watch – 2026. április 16-án közös nyílt levelet jelentetett meg, amelyben az azonnali felfüggesztést követelte, amennyiben az EU nem akar a nemzetközi humanitárius jog megsértésében jogilag cinkossá válni.⁴³ Az Amnesty International Németországot és Olaszországot jelölte meg olyan kulcsfontosságú tagállamként,⁴⁴ amelynek az állásfoglalása döntheti el, hogy összejön-e a kedvezményes kereskedelem ideiglenes leállításához szükséges támogatás, a minősített többség (azaz a 27 tagállamból az EU teljes népességének a 65 százalékát képviselő legalább 15-nek az azt jóváhagyó szavazata). Azoktól az intézkedésektől eltérően ugyanis, amelyek egyhangú döntést igényelnek – mint amilyen a célzott szankció, az uniós szintű fegyverembargó vagy a társulási megállapodás teljes szüneteltetése –, a kereskedelmi pillér felfüggesztéséhez csupán az EU-tagállamok minősített többsége szükséges.

A közvélemény és a civil társadalom nyomása egyre erőteljesebb, és ezt az EU hitelességi válsága szempontjából is egyre nehezebb figyelmen kívül hagyni. Az április 21-én tartott luxembourgi EU-külügyminiszteri tanácson – az Amnesty International előrejelzésének megfelelően – Berlin és Róma ellenállása bizonyult a döntő tényezőnek: márpedig a két nagy tagállam nem volt hajlandó támogatni a megállapodásnak sem a részleges, sem a teljes felfüggesztését.

Habár Németország vonakodó magatartása jelentős részben a második

42 European Citizens' Initiative, „Demand the Full Suspension of the EU–Israel Association Agreement in View of Israel's Violations of Human Rights”, 2025. november 25., https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2025/000005_en.

43 Uo.

44 Amnesty International, „Suspend EU–Israel Trade Agreement”, <https://www.amnesty.org/en/petition/suspend-eu-israel-trade-agreement/>.

világháború utáni történelmi felelősségvállalásának a politikai „örökségére” vezethető vissza, a német közvélemény ma már egyre kritikusabb Izraellel szemben, amit több, egymástól független közvélemény-kutatás is megerősít. A német–izraeli diplomáciai kapcsolatok 60. évfordulója alkalmából 2025 februárja és márciusa között a Bertelsmann Stiftung által végzett felmérésből kiderült, hogy a németek mindössze 36 százaléka vélekedik pozitívan Izraelről, míg 38 százaléuk negatívan, és ez jelentős változás 2021-hez képest, amikor 46 százalék volt a kedvező vélemények aránya.⁴⁵ A Netanjahu-kormányhoz még kritikusabb volt a megkérdezettek hozzáállása: közel 60 százalékuk elítélően válaszolt a vele kapcsolatos kérdésre. A YouGov tavaly szeptemberi felmérése szerint a német választók 62 százaléka – azon belül a CDU/CSU-szavazók 60 százaléka – úgy vélte, hogy Izrael népirtást követ el Gázában, és ez a vélemény a bal- és a jobboldalon egyaránt megjelent.⁴⁶ A tendencia minden közvélemény-kutatás eredménye szerint ugyanaz: a német közvélemény 2023 – vagyis a gázai háború kezdete – óta jelentősen megváltozott: az izraeli kormány kritikája ma már pártállástól független, és egyre inkább növekszik a szakadék a kormány hivatalos politikája és a társadalom véleménye között – ám mindez nem volt elegendő ahhoz, hogy a berlini kormány kiálljon a megállapodás felfüggesztése mellett.

Olaszország Giorgia Meloni kormányfő vezetésével 2023. október 7. után Izrael egyik leghatározottabb európai szövetségeseiként lépett színre: a támogatását a terrorizmus elleni küzdelemmel indokolta, és ellenezte az uniós szankciókat. Mi több, a római kormány 2023 decemberében 1,4 millió euró értékben adott el fegyvert és lőszert Izraelnek.⁴⁷ A növekvő belföldi nyomás – a tömeges utcai tüntetések, a katolikus egyház beavatkozása, valamint az izraeli hatóságok által elfogott, Gázába tartó olasz állampolgárokat szállító hajókonvoj ügyének a politikai következményei – hatására az olasz miniszterelnök asszony fokozatosan eltávolodott Izraelről. 2025 augusztusában arról beszélt, hogy az izraeli támadások mértéke nem felel meg az arányosság elvének,⁴⁸ a következő

45 Bertelsmann Stiftung, „Israelis Have a Positive View of Germany – Germans Are Increasingly Critical of Israel”. 2025. május 9., <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/our-projects/german-israeli-young-leaders-exchange/project-news/israelis-have-a-positive-view-of-germany-germans-are-increasingly-critical-of-israel>.

46 Lea Königshofen és Frieder Schmid, „44 Prozent der deutschen Wahlberechtigten sprechen sich für die Anerkennung Palästinas als eigenständiger Staat aus”, *YouGov*, 2025. szeptember 23., <https://yougov.com/de-de/artikel/53032-44-prozent-der-deutschen-wahlberechtigten-sprechen-sich-fur-die-erkennung-palastinas-als-eigenstandiger-staat-aus>.

47 Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT), „Foreign Trade and Import Prices – January 2024”, sajtóközlemény, 2024. március 12., <https://www.istat.it/en/press-release/foreign-trade-and-import-prices-january-2024/>.

48 Colleen Barry, „Israeli Strikes on Gaza »Beyond the Principle of Proportionality,« Says Italy’s Meloni”, *PBS News*, 2025. augusztus 27., <https://www.pbs.org/newshour/world/israeli-strikes-on-gaza-beyond-the>

hónapban az ENSZ-ben bejelentette, hogy Olaszország támogatni fogja az EU (korlátozott) szankcióit.⁴⁹ Idén áprilisban pedig példátlan lépést tett: felfüggesztette 2003-as olasz–izraeli védelmi egyetértési megállapodást (és egyidejűleg megtagadta, hogy az Amerikai Egyesült Államok használhassa a sigonellai légibázisát az Irán elleni harci misszióhoz). A római álláspont alakulásának ez az íve inkább egy vonakodó, politikai okok befolyásolta sodródásként értelmezendő, mint elvi átrendeződésnek: Meloni alapvetően nem hagyta el az Izrael-párti véleményét, amint azt az április 21-én kifejezett olasz álláspont is igazolta.

A BLOKKOLÓ DÖNTÉS JELENTŐSÉGE ÉS LEHETSÉGES KÖVETKEZMÉNYEI

2023 októbere óta Izraelnek a Gázában, Ciszjordániában, Libanonban és a Golán-fennsíkon tapasztalható katonai és politikai magatartása egyre kényelmetlenebb szembenezésre kényszerítik az EU tagállamait. Az uniós reakciókat eddig korántsem az egység, hanem a mély megosztottság jellemezte, amely mögött a történelmi emlékezet, a geopolitikai elhelyezkedés és a belpolitikai megfontolás mutatható ki. Az utóbbi időkben azonban az EU-n belül egyre hangosabbak lettek az izraeli kormányzat jelenlegi politikájával szembeni kritikus hangok, amelyek hatása egyrészt nemzeti szintű intézkedések, másrészt az Európai Unióra nehezedő, konkrét szankciókat követelő tagállami nyomásgyakorlás formájában jelenik meg. Az esetleges uniós fellépést Kaja Kallas külügyi főképviselő következetesen nyomásgyakorlási eszközként határozta meg, nem pedig büntető célú intézkedésként, de a megvalósításához szükséges minősített többség kialakítására tett erőfeszítései a blokkoló kisebbség folyamatos ellenállásába ütköztek. A kereskedelmi megállapodás felfüggesztése ügyében is ez a forgatókönyv ismétlődött meg, hiába állapította meg az EU a saját intézményi felülvizsgálati eljárása során, hogy a fellépéshez szükséges jogi küszöbérték teljesült. Mindezek fényében kijelenthető, hogy április 21-én egy politikai döntés született, amelynek következtében az Európai Unió nem hajtja végre a jogi kötelezettségét. Ez a különbségtétel rendkívül fontos az uniós hitelesség szempontjából.

Fontos megemlíteni, hogy hasonló helyzetekben az EU nem késlekedett a szankciók bevezetésével, ha sérültek az emberi jogok. Példaként említhető,

[principle-of-proportionality-says-italys-meloni](#).

⁴⁹ Italian Government, Presidency of the Council of Ministers, „President Meloni’s Address to the 80th United Nations General Assembly, 2025. szeptember 24., <https://www.governo.it/en/articolo/president-meloni-s-address-80th-united-nations-general-assembly/29851>.

hogy Brüsszel rendkívül gyorsan lépett fel Oroszország ellen Ukrajna 2022-es megtámadását követően:⁵⁰ megállapodásokat függesztett fel, korlátozta a kereskedelmet, és az emberi jogi és a jogállami kötelezettségekre hivatkozott.⁵¹ Szintén az emberi jogok megsértése volt az oka, hogy a Mianmarral történő kereskedelem terén is korlátozta a kedvezmények biztosítását,⁵² illetve vont vissza Sri Lanka és Kambodzsa GSP+ státuszát,⁵³ vagyis az uniós általános vámkedvezményrendszer szerinti preferenciális elbánásra való jogosultságát. Az Európai Unió az emberi jogi feltételekhez kötést rutinszerű eszközként alkalmazza a fejlődő országokkal folytatott együttműködése során. Azzal azonban, hogy ugyanezt az eljárást nem követi Izrael – egy fejlett, Európával szoros kapcsolatokat ápoló gazdasági partner – esetében, az emberi jogi feltételek rendszerét egy szelektíven alkalmazható normának állítja be. Így jogosnak tekinthető az a globális Dél által a nyugati multilateralizmussal szemben évek óta hangoztatott kritika, miszerint az emberi jogi záradékok inkább normatív jelleget öltő hatalmi eszközök, semmint jogi mechanizmusok, mivel az alkalmazásuk csak a nem nyugati, illetve a geopolitikailag gyenge partnerekre korlátozódik. Az április 21-én meghozott, az uniós–izraeli kereskedelmi megállapodás felfüggesztését blokkoló döntés pedig egyértelműen ezt a kritikát támasztja alá és erősíti. Pedig annak ellenére, hogy a kedvezmények ideiglenes beszüntetésének a közvetlen gazdasági hatása mérsékelt lenne, a politikai üzenete – hogy az EU egy szövetségeseivel szemben is hajlandó gazdasági eszközt alkalmazni – minden bizonnyal jelentős nyomásgyakorló erővel bírt volna. A megállapodás felfüggesztésének a meghíúsulása viszont tovább erodálja az Európai Uniónak azt a már eddig is erősen korlátozott normatív és politikai kapacitását, amely alapján jelentősebb diplomáciai szereplő lehetett volna a közel-keleti térség folyamatainak az alakításában is.

50 *European Council, Council of the European Union*, „Russia’s War against Ukraine: EU Sanctions”, 2026. április 23., <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/>.

51 *European Council, Council of the European Union*, „Human Rights Abuses in Russia: EU Sanctions”, 2026. április 23., <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia-human-rights/>.

52 *EUR-Lex*, „Council Regulation (EC) No 552/97 of 24 March 1997 Temporarily Withdrawing Access to Generalized Tariff Preferences from the Union of Myanmar”, 1997. március 27., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31997R0552>.

53 *EUR-Lex*, „Commission Delegated Regulation (EU) 2020/550 of 12 February 2020 Amending Annexes II and IV to Regulation (EU) No 978/2012 of the European Parliament and of the Council as Regards the Temporary Withdrawal of the Arrangements Referred to in Article 1(2) of Regulation (EU) No 978/2012 in Respect of Certain Products Originating in the Kingdom of Cambodia”, 2020. április 22., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020R0550>; *EUR-Lex*, „Implementing Regulation (EU) No 143/2010 of the Council of 15 February 2010 Temporarily Withdrawing the Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance Provided for under Regulation (EC) No 732/2008 with Respect to the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka, 2010. február 20., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010R0143>.

**MAGYAR
KÜLÜGYI
INTÉZET**